

ARKIVVERKET
RIKSARKIVET OG STATSARKIVENE

Konvertering av arkiv til digitale lagringsmedier. ”Digitalisering for kassasjon”

Synne Stavheim

fagdirektør

Publikum. Mediekonvertering

Stian Norli

fagdirektør

Forvaltning. Avlevering

Hva er det vi egentlig snakker om?

- "Kjært barn" mange navn
  - ▣ *Digitalisering for kassasjon*
  - ▣ *Digitalisering for destruksjon*
  - ▣ *Retroaktiv og retrospektiv kassasjon*
- Vi er ikke ute etter å slette informasjon, vi ønsker mulighet for å endre lagringsformatet
  - ▣ Konvertering fra analoge til digitale lagringsmedier
  - ▣ Digitale kopier bør erstatte dokumenter som er skapt på papir

Vår innfallsvinkel

- Materiale skapt i en "digital tidsalder"
  - Fra tiden 1995 ->
  - "Hybridarkiver" – elektronisk journal, saksdokumenter helt eller delvis i papirformat
  - "Word-dokumenter"
- Komplettere delvis elektroniske arkiv med etterskanning
- Få ut potensialet av "hybridarkiver"
  - Øke søkbarheten, gjøre digitalt tilgjengelig, øke selvbetjening

Vår innfallsvinkel

- Ikke digitalisere og kassere vårt kulturarvmateriale for å skaffe mer hylleplass
  - ▣ Ikke et ønske om å destruere arkivmateriale fra 1500 tallet jf stortingspolitikkerens spørsmål til kulturministeren
- Digitalisering av egen bestand, kan i enkelte tilfeller være et alternativ
  - ▣ Være i tråd med regelverk
  - ▣ Et av flere grep for utnytte kapasiteten i våre depot bedre
- Hovedfokus er på materiale som befinner seg ute i forvaltningen
  - ▣ Foretrukne avleveringsformer

Dagens realiteter

- Arkivverkets restkapasitet
  - ▣ 25 000 hm
- Nytt fellesdepot samlokalisert med Nasjonalbiblioteket
  - ▣ 65 000 hm
  - ▣ Omlag 12 000 hm forbeholdt Norsk Helsearkiv
- Forvaltningens bestand
  - ▣ overgår med god margin Arkivverkets restkapasitet og planlagte utbygginger av nye magasin
- Vi må derfor vurdere andre lagringsformer for deler av etterslepet

Status - arkiv i statsforvaltningen

Papirarkiv

	Desember 2016
Papirarkiv i statsforvaltningen	323.500
+ Papir som blir skapt til 2030	51.500
- Anslag kassasjon 40%	145.000
	225. 000 hm

Av disse 225. 000 hm er omlag 150.000 skapt/vil bli skapt etter 1995

Alle tall basert på Arkivverkets kartlegging av statsforvaltningen i 2015 og 2016

Utredning i Arkivverket 2015

- ”Digitalisering for kassasjon en utredning - og utfordring”
  - ▣ Bredt sammensatt arbeidsgruppe
  - ▣ Rapport som tok for seg arkivfaglige, juridiske og økonomiske konsekvenser av digitalisering for kassasjon

Digitalisering for kassasjon som arkivfaglig tema

- Foreløpig finnes lite eller ingen teoretisk-praktiske detaljstudier som integrerer et fullt digitalisering for kassasjonsforløp med arkivteori og økonomi og kunnskap om kvalitet og senere arkivbruk
- Flere måter å forstå eller forklare det produktet som kommer ut av en digitalisering for kassasjons-prosess – er det en kopi eller et nytt dokument?
- Uansett hvordan vi teoretisk skal forstå det nye digitale dokumentet som kommer ut av prosessen, må forbindelsen bakover – mellom det nye digitale og det gamle analoge – sikres og dokumenteres

Digitalisering for kassasjon som arkivfaglig tema

- Arkivdokumenter blir vurdert som kulturuttrykk, som hele kilder til å forstå fortiden
- Arkivdokumenter er mer enn bare informasjonsinnhold – de har også et materiale og en form
- Materialiteten går tapt når arkivdokumenter kasseres
  - tredimensjonalitet, lukt, tekstur

Tilhengere og skeptikere

- Tilhengerne ser digitalisering for kassasjon som ledd i en utvikling som er uunngåelig og ev. også ønsket – som mulighet til spredning og deling
- Skeptikerne viser til at kassasjons-biten av prosessen strider mot en etisk bevissthet – systematisk destruksjon av papirarkiv strider mot arkivfaglig samvittighet
  - Det vises også til argumentet om tapt materialitet
  - Økonomisk lønnsomt?

Internasjonalt - 2016

- To hovedmodeller for digitalisering for kassasjon:
  - Generell fullmakt til å kassere etter digitalisering for materiale skapt etter et bestemt år og med nærmere begrensninger (Australia)
  - Eller system for innmelding for å få tillatelse etter nærmere beskrivelse av arkiv og IT-system (Danmark)

Europa (1)

- Belgia: Forbereder regelverk, vektlegger behovet for å sikre at de digitale kopiene er likeverdige med de papirbaserte
- Danmark: Innført adgang til å søke for lokale og regionale myndigheter.
  - Må søkes på webskjema, krav om at systemet som filene lagres i skal være organisatorisk, tidsmessig og emnemessig avgrenset
  - i systemet skal det registreres opplysninger som muliggjør identifikasjon og fremfinning
  - det skal kunne produseres en arkivversjon av data og dokumenter i systemet ihht. Statens Arkivers regler

Europa (2)

- Finland innfører i 2017 ny arkivlov der Riksarkivet også gis adgang til å tillate digitalisering for kassasjon
- Frankrike: etablerte i 2014 retningslinjer / fullmakt («Autoriser») til å kassere papiroriginaler etter digitalisering, og har i 2016 gjort nye endringer
- Ungarn: Ny lovgivning for arkiv som skal overføres til offentlige depoter: Arkivskaper kan digitalisere og søke om godkjenning for å kassere originalen. Inntil nylig har imidlertid ingen søkt om slik godkjenning

Vurderinger – økonomi

- ▣ Utfordring å skaffe pålitelige og enhetlige tall for å sammenlikne kostnadssiden ved digitalisering for kassasjon med oppbevaring av papirarkiver
- ▣ Norske regnestykker er usikre – det gjelder beregninger fra KS1-prosessen m.v., fra NHA
- ▣ Kostnadene kan foreløpig ikke ses isolert fra den faktiske produksjon – hva slags materiale som digitaliseres, og med hvilke kvalitetskrav – og fra kostnadssiden i det enkelte land

Vurderinger – økonomi

- Med evigheten som perspektiv blir dette et ”utakknemlig regnestykke”
  - Papir – forutsigbare lagringsutgifter. Tilgang til arkivene = lesesal
  - Digitalt – uavklarte migreringskostander. Tilgang til arkiv = stedsuavhengig
- Gevinster
  - Selvbetjening, tilgjengeliggjøring, søk på tvers av kilder, automatiserte søk, intelligente søk, demokratisk tilgang...
- Tidsperioden forvaltningen gikk fra papir til å bli heldigital har skjedd over en 15-20 periode
- Volumet er anslått til 150.000 hm

Vi skal ikke skrive ut våre digitale arkiver fordi det er billigere å lagre på papir

Vurderinger – juridiske

- Forutsatt at forbindelsen bakover til det originale dokument er tilfredsstillende dokumentert skal det rent juridisk ikke være noe i veien for å gjennomføre digitalisering for kassasjon
  - i tråd med aktuelle ISO-standarder
  - respekt for dokumentenes autentisitet, integritet, pålitelighet og anvendbarhet

Anbefalinger

- Arkivmateriale bør kunne digitaliseres for kassasjon med årene 1990/95 som en bakre grense
- Materialet ligger godt til rette for rask og effektiv skanning uten vesentlig informasjonstap
- Digitalisering for kassasjon av arkiver som allerede er avlevert til Arkivverket for permanent oppbevaring i arkivdepot, bør også kunne utprøves på pilotbasis etter de samme kriterier

Dagens regelverk – behov for endring

- Imøtekommer hverken Arkivverkets ambisjoner eller forvaltningens behov
- Ja takk begge deler!
  - ▣ *Dersom det forekommer en blanding av elektroniske dokumenter og papirdokumenter innenfor samme sak, må hele saken arkiveres og avleveres samlet på papir*
- Tillater *kassasjon av papirdokumenter ved skanning*
  - ▣ Gjelder bare under arkivdanningen
  - ▣ Ikke i retrospekt
- Hemmer initiativ fra deler av forvaltningen som ønsker å digitalisere sine papirarkiv

Søknader om digital avlevering

- 10-12 søknader med ønske om digitalisere papirarkiver med forventning om elektronisk avlevering
  - ▣ Hele arkivperioder (1960-DD)
  - ▣ Fagserier
  - ▣ Komplettere "fullelektroniske arkiv"
  - ▣ Personalmapper
- Utløsende faktorer
  - ▣ Høy bruksfrekvens
  - ▣ "Saksbehandlerkrav"
  - ▣ Flytteprosess, omorganiseringer
  - ▣ Store utgifter til leie av arkivlokaler

Arkivforskriften

- **I dag § 2-15. Mikrofilm som arkivmedium**
  - ▣ *Arkivmateriale på mikrofilm kan erstatte originaldokument på papir*
- **Ny § 6. Lagringsmedium**
  - ▣ *Originaldokument kan overførast til eit nytt lagringsmedium og bevarast i det nye lagringsmediet*
  - ▣ Denne bestemmelsen som gir hjemmel til å konvertere fra fra analoge til digitale lagringsformat

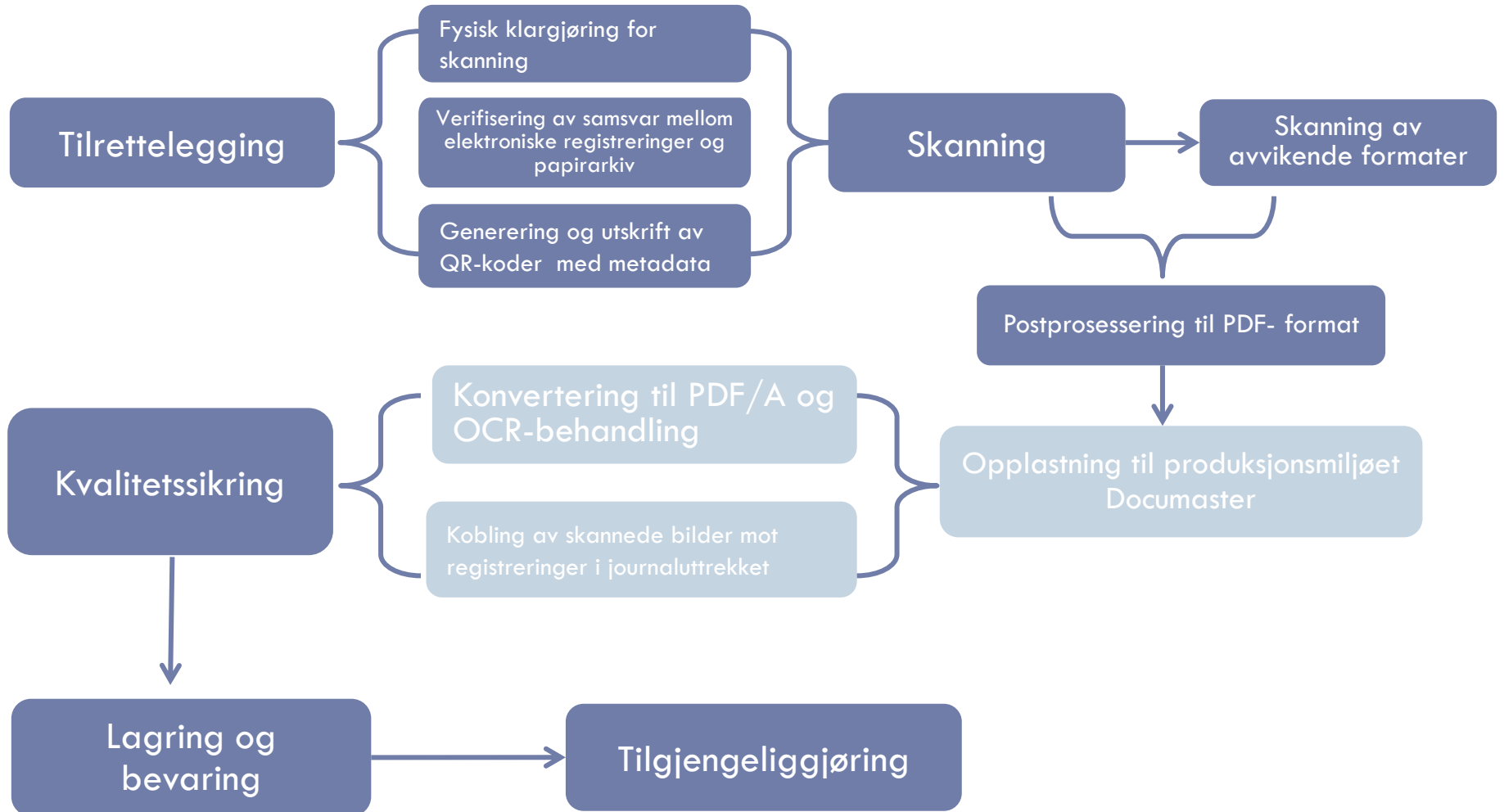
Forslag til nytt kapitel 8 i Riksarkivarens forskrift

- Konvertering fra analoge til digitale lagringsmedier
- Gir bestemmelser om:
  - ▣ Format og billedkvalitet
    - 300 dpi
  - ▣ Selve konverteringsprosessen
    - Kvalitetssikring
    - Dokumentasjon
  - ▣ Når det gis adgang til destruksjon av analog original
    - 6 mnd. etter test av arkivpakke
  - ▣ Når det vil være forbudt
    - Materiale skapt før 1950
    - Særskilt historisk betydning

Digitaliseringspilot 2016

- Utvikle helhetlig og overførbar metodikk for hele produksjonslinjen med fokus på kobling av et elektronisk journal uttrekk med skannede bilder
- Bygge opp kompetanse om produksjonsprosess, logistikk og ressursbehov i storskala dokumentskanning
- Tilegne oss direkte erfaringer med alle deler av prosessen.
- Bruke erfaringer som en forutsetning for å utvikle et velfungerende regelverk for digitalisering for kassasjon

Produksjonsløype

Erfaringer etter pilot

- Vi har fått et fullelektronisk arkiv med høy grad av gjenfinning og en svært godt kvalitetssikret avlevering
  - ▣ Metodikken kan lønne seg for arkiv som har høy bevaringsverdi og høy bruksfrekvens
  - ▣ Metodikken er tidkrevende for arkiv som inneholder mange avvikende formater
- For effektivisering av arbeidsflyt er det behov for videreutvikling av produksjonsmiljøet
- Arkiv kan registreres på et lavere nivå (saksnivå) for å effektivisere prosessen, men dette vil føre til lavere gjenfinningsgrad
- Gevinster av metodikken på lang sikt:
  - ▣ fullstendig gjennomgang av arkivet
  - ▣ papirversjon og elektronisk versjon er kvalitetssikret
  - ▣ manglende registreringer er lagt til i den nye versjonen av journaluttrekket

Hva nå? Veien videre

- Komplettere kartleggingen fra 2015/2016
  - ▣ Hva egner seg for digitalisering for kassasjon
  - ▣ Basere seg på planmessige avleveringer mellom arkivskapere og Arkivverket
- Få erfaringer med vårt nye regelverk
- Samarbeid med Nasjonalbiblioteket
  - ▣ Flytte arkivmateriale – vil åpne opp for avleveringer til Oslo og Hamar
  - ▣ Samarbeid om digitalisering